

МЕДИЦИНА, ФАРМАЦІЯ ТА ОСВІТА

академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика. Адреса: м. Київ, вул. Дорогожицька, 9.

Пилипенко Ганна Григорівна — викладач кафедри контролю якості і стандартизації лікарських засобів Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика. Адреса: м. Київ, вул. Дорогожицька, 9.

Квітницька Олена Юріївна — викладач кафедри контролю якості і стандартизації лікарських засобів Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика. Адреса: м. Київ, вул. Дорогожицька, 9.

Римар Максим Вікторович — кандидат фармацевтичних наук, асистент кафедри контролю якості і стандартизації лікарських засобів Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика. Адреса: м. Київ, вул. Дорогожицька, 9.

УДК 614.23:378:004:681.31

ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ ОЧНО-ЗАОЧНОЇ ФОРМИ ОСВІТИ З ЕЛЕМЕНТАМИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ КАФЕДРОЮ УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ ЗДОРОВ'Я

**Ю. В. Вороненко, В. М. Михальчук, Н. Г. Гойда,
О. К. Толстанов, С. П. Кошова**

**Національна медична академія післядипломної освіти
імені П. Л. Шупика, м. Київ**

Вступ. В реформуванні вищої освіти в Україні важливим елементом є питання організації освітнього процесу, його основних методів і критеріїв. Ефективно організований процес навчання забезпечує досягнення всіх навчальних завдань, систематизує витрати часу та зусиль на освітню діяльність як педагогів, так і слухачів.

Мета. Проаналізувати роботу кафедри управління охороною здоров'я НМАПО імені П. Л. Шупика по впровадженню очно-заочної форми з елементами дистанційного навчання при проведенні предатестаційних циклів (ПАЦ) та циклів тематичного удосконалення (ТУ).

Результати. В 2014 році МОЗ України були затверджені навчальний план та уніфікована програма предатестаційного циклу зі спеціальності «Організація і управління охороною здоров'я» для керівників підприємств, закладів і установ охорони здоров'я. За 2014–2016 роки було проведено 13 предатестаційних циклів і 5 циклів тематичного удосконалення. Було охоплено 693 слухачі. Серед слухачів найбільшу питому вагу склали головні лікарі (39,6 %) і заступники головних

лікарів (35,7 %). Анонімне анкетування слухачів засвідчило позитивну оцінку якості навчання і його економічну ефективність.

Висновки. Застосування очно-заочної форми з елементами дистанційного навчання є не тільки новим, але й доцільним та ефективним елементом безперервного професійного розвитку.

Ключові слова: дистанційна освіта, інформаційні технології, очно-заочна форма навчання.

Вступ. Закон України «Про вищу освіту», який був прийнятий Верховною Радою України в 2015 році, визначив подальші кроки реформування вищої освіти. Важливим елементом всієї системи є питання організації освітнього процесу, його основних методів та критеріїв. Ефективно організований процес навчання забезпечує досягнення всіх навчальних завдань, систематизує витрати часу та зусиль на освітню діяльність як педагогів, так і тих, хто навчається.

Мета. Проаналізувати роботу кафедри управління охороною здоров'я Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика по впровадженню в навчальний процес очно-заочної форми освіти з елементами дистанційного навчання при проведенні предестатійних циклів (ПАЦ) та циклів тематичного удосконалення (ТУ).

Основний зміст. В реаліях сучасного світу, при стрімкому розвитку інформаційних технологій, все більше привабливими стають нові можливості отримання освіти, наприклад, через дистанційне навчання (ДН).

Дистанційна освіта (ДО) — це відкрита система навчання, що передбачає активне спілкування між викладачем і слухачем за допомогою сучасних інформаційних технологій та мультимедійних систем з використанням веб-ресурсів навчального призначення.

Сьогодні ДО — поширене явище у багатьох країнах світу і з кожним роком її популярність зростає. Не стоїть осторонь цих процесів і Національна медична академія післядипломної освіти імені П. Л. Шупика (далі — НМАПО). Ще в 2006 році в структурі академії було створено Науковий навчально-методичний центр дистанційної освіти, декілька навчальних проектів із очно-заочної формою освіти з елементами дистанційного навчання. Це також стосується кафедри управління охороною здоров'я (далі — Кафедра).

З метою впорядкування умов та алгоритму підвищення кваліфікації за очно-заочною формою з елементами дистанційного навчання фахівцями Міністерства охорони здоров'я України та Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика було розроблено «Примірне положення про підвищення кваліфікації за очно-заочною формою з елементами дистанційного навчання у Національній медичній академії післядипломної освіти імені П. Л. Шу-

пика», яке було погоджено на спільному засіданні Координаційної науково-методичної ради з післядипломної освіти та Робочої групи щодо реформування післядипломної освіти МОЗ України від 30 травня 2013 року.

Головною метою навчання за очно-заочною формою з елементами дистанційного навчання є надання слухачам можливості отримати якісні знання, уміння та навички відповідно до навчальних програм ПАЦ та ТУ з частиною навчального часу без відриву від виконання ними професійних обов'язків за місцем їх проживання.

Відповідно до цього, кафедрою було підготовлено навчальний план та уніфікована програма передатестаційного циклу (ПАЦ) зі спеціальності «Організація і управління охороною здоров'я» (за очно-заочною формою з елементами дистанційного навчання) для керівників підприємств, установ та закладів охорони здоров'я. Тривалість циклу — 156 годин. Програма затверджена МОЗ України в квітні 2014 року.

Реалізація даної програми в процесі навчання передбачає використання як традиційних видів занять: лекцій, практичних занять, семінарів, так і елементів дистанційного навчання за заочною формою. Організація навчального процесу здійснюється у три основні етапи.

Перший етап (перша частина очного навчання) — слухачі отримують теоретичні знання шляхом лекційного матеріалу, який їм подається лекторами. Також впродовж цього часу, слухачі отримують логін і пароль для доступу до сайту для навчання на наступному етапі.

Другий етап (заочна освіта з елементами дистанційного навчання) передбачає самостійне опрацювання слухачами блоку теоретичного матеріалу, розміщеного на освітньому порталі do.inmeds.org.ua «Єдиний медичний простір» у розділі «Самоосвіта. ПАЦ за спеціальністю Організація і управління охороною здоров'я».

Обсяг представленого матеріалу — 40 занять з підготовкою відповідей на тестові запитання (по 4 навчальні години). Кожна правильна відповідь на тест дорівнює 1 умовному балу (максимальна кількість балів за відповіді за темою одного заняття дорівнює 8 умовним балам). Підраховується інтегральна оцінка за наступною методикою: якщо кількість правильних відповідей дорівнює 6 і більше з 8 тестів, то завдання вважається виконаним, якщо слухач за 10 занять набирає 60 і більше балів, то вважається, що він засвоїв навчальний матеріал за заочною формою з елементами дистанційного навчання і допускається до третього етапу.

Третій етап (друга частина очного навчання) передбачає отримання практичних навичок (у формі проведення круглих столів, ділових ігор, розгляду практичних ситуацій і т.д.).

В кінці третього етапу циклу ПАЦ слухачі мають пройти співбесіду (теоретичний іспит) та контроль знань у вигляді комп'ютерного іспиту

на відповідну категорію. Також проводиться іспит з перевірки практичних навичок. Після отримання відповідей по даному іспиту, роботи перевіряються викладачами кафедри і виставляються відповідні оцінки.

Стосовно виконання програми циклу тематичного удосконалення (ТУ) за очно-заочною формою з елементами дистанційного навчання, то вона також включає три аналогічні етапи, але у даному випадку сумарна кількість навчальних годин складає 78 навчальних годин (18 занять по 4 навчальні години та 2 заняття по 3 навчальні години), тобто 2 тижні.

Самоконтроль, який є первинною формою контролю знань слухача, також забезпечується пакетами тестових завдань для само-тестування. Поточний контроль успіхів слухача щодо засвоєння навчальної програми здійснюється у форматі тестування, оцінювання виконання практичних робіт та участі у семінарах (дискусіях), ділових іграх тощо.

Проведення заочних занять відбувається у віртуальному навчальному медичному просторі мережі Інтернет, на базі одного із закладів охорони здоров'я області (у виїзних умовах) та приміщеннях кафедри управління охороною здоров'я НМАПО імені П. Л. Шупика.

Слухачі, які засвоїли навчальний план циклу ПАЦ (ТУ) шляхом заочного вивчення освітнього матеріалу з елементами дистанційного навчання, успішно склали тестові завдання, одержали позитивний результат співбесіди та іспиту з перевірки практичних навичок отримують свідоцтво встановленого зразка з рекомендацією про присвоєння (підтвердження) відповідної кваліфікаційної категорії та посвідчення про проходження підвищення кваліфікації, яке видається кафедрою.

Безпосередньо сам навчальний процес реалізується в декілька етапів:

I етап — реєстрація слухача;

II етап — перша частина очного навчання; надання доступу слухачу до навчальної програми за допомогою інформаційно-комунікаційного ресурсу;

III етап — заочне навчання з елементами дистанційного навчання та самостійне вивчення навчальних матеріалів із консультативною підтримкою викладачем;

IV етап — друга частина очного навчання та підготовка до підсумкового заліку (екзамену) із консультативною підтримкою викладачем;

V етап — проведення підсумкового заліку (екзамену).

VI етап — у разі успішного завершення V етапу, підготовка і видача посвідчення про підвищення кваліфікації державного зразка.

Результати. У 2013 році, після затвердження «Примірного положення про підвищення кваліфікації за очно-заочною формою з

елементами дистанційного навчання у Національній медичній академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика», кафедрою управління охорони здоров'я було проведено, як пробні, 2 передатестаційні цикли і один цикл тематичного удосконалення. Проведення циклів навчання в такому форматі показало необхідність продовження і розвитку даної освітньої форми підвищення кваліфікації. У 2014 році Міністерством охорони здоров'я України були затверджені навчальний план та уніфікована програма передатестаційного циклу зі спеціальності «Організація і управління охороною здоров'я (за очно-заочною формою з елементами дистанційного навчання)» для керівників підприємств, установ та закладів охорони здоров'я. Після нормативного забезпечення в наступні роки суттєво збільшилась кількість циклів (ПАЦ і ТУ) та розширилась географія їх проведення.

До переліку областей, де проводились цикли за такою формою навчання, увійшли: Кіровоградська, Полтавська, Рівненська, Хмельницька, Чернігівська та Черкаська області. Щодо кількості циклів, то ситуація виглядає наступним чином: 2014 рік — 2 цикли ПАЦ і 2 цикли ТУ; 2015 рік — 5 циклів ПАЦ і 1 цикл ТУ; 2016 рік — 6 циклів ПАЦ і 2 цикли ТУ.

З року в рік зростає і кількість слухачів на циклах: 2014 р. — 172 чол., 2015 р. — 221 чол., 2016 р. — 300 чол. Все це свідчить про визнання слухачами даної форми навчання та збільшення попиту і замовлень на їх проведення.

Ми вивчили склад слухачів за посадами та за стажем роботи на посадах, віднесених до управлінських.

Найбільшою групою серед слухачів в 2014–2016 роках були головні лікарі закладів різних рівнів — 122 (39,6 %) та заступники головних лікарів — 110 (35,7 %). Начальники управлінь і відділів охорони здоров'я та їх заступники склали 33 особи. Серед слухачів була також група працюючих в інформаційно-аналітичних центрах та відділах.

Щодо стажу роботи за спеціальністю «Організація і управління охороною здоров'я», то понад половину слухачів (52,1 %) мали стаж понад 10 років, в 19,5 % слухачів стаж складав 6–9 років і 28,4 % мали стаж менше 5 років. Щодо останніх — це був контингент слухачів циклів тематичного удосконалення.

Для оцінки ефективності і якості навчального процесу при даній формі навчання проводилось анонімне анкетування. Отримані відповіді слухачів свідчать про високу ефективність і зацікавленість. Так, на запитання, що стало мотиваційним фактором для навчання за такою формою, більшість відповідей стосувалось необхідності отримання знань для подальшого професійного розвитку; немало відповідей звучало наступним чином: цікаво спробувати новий спо-

сіб навчання. Також були відповіді щодо необхідності набрати певну кількість балів для атестації, що також цілком закономірно.

Серед відповідей респондентів практично в кожній анкеті звучали і такі: «зручно», «дуже зручно», «корисно», «дуже корисно».

Висновок. Зарубіжний і вітчизняний досвід використання очно-заочної форми підвищення кваліфікації з елементами дистанційного навчання підтвердив її доцільність та ефективність. Зазначена форма освітнього процесу дозволяє повністю реалізувати навчальну програму передатестаційного циклу та циклів тематичного удосконалення без відриву слухачів від основного місця роботи; розширити можливість доступу організаторів охорони здоров'я до якісної післядипломної освіти; індивідуалізувати процес навчання відповідно до потреб, особливостей і можливостей слухачів; сформувати у слухачів почуття особистої відповідальності та навички самостійної роботи.

Крім того, такий вид навчання приносить вагомий економічний ефект для слухачів, так як дає змогу зменшити їхні витрати на навчання, проїзд і проживання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про вищу освіту» від 18.02.2016 р. № 1017-VIII.
2. Наказ МОЗ України від 02.10.2015 р. № 650 «Про порядок проведення атестації лікарів».
3. Примірне положення про підвищення кваліфікації за очно-заочною формою навчання у Національній медичній академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика, погоджене на спільному засіданні Координаційної науково-методичної ради з післядипломної освіти та Робочої групи щодо реформування післядипломної освіти МОЗ України 30 травня 2013 р.

Опыт использования очно-заочной формы с элементами дистанционного обучения кафедрой управления здравоохранением

***Ю. В. Вороненко, В. М. Михальчук, Н. Г. Гойда,
А. К. Толстанов, С. П. Кошова***

**Национальная медицинская академия последипломного образования
имени П. Л. Шупика, г. Киев**

Вступление. В реформировании высшего образования в Украине важным элементом есть вопросы организации образовательного процесса, его основных методов и критериев. Эффективно организованный процесс обучения обеспечивает достижение всех необходимых заданий, систематизирует использование времени и усилий на образовательную деятельность как преподавателей, так и слушателей.

Целью нашего исследования было проведение анализа работы кафедры управления здравоохранением по внедрению очно-заочной

форми с елементами дистанционного обучения при проведении предатестационных циклов и циклов тематического усовершенствования.

Результаты. Для проведения такой формы обучения в 2013 году в НМАПО было утверждено Положение об использовании очно-заочной формы обучения с элементами дистанционной формы, а в 2014 году Министерством здравоохранения Украины были утверждены учебный план и унифицированная программа предатестационного цикла по специальности «Организация и управление здравоохранением (за очно-заочной формой с элементами дистанционного обучения)» для руководителей предприятий, учреждений и заведений здравоохранения. За 2014–2016 годы было проведено 13 предатестационных циклов и 5 циклов тематического усовершенствования. Было охвачено 693 слушателей: 2014 г. — 172 чел., 2015 г. — 221 чел., 2016 г. — 300 чел. В числе слушателей наибольший удельный вес составили главные врачи (39,6 %) и заместители главных врачей (35,7 %). При анонимном анкетировании мы получили положительную оценку качества обучения и его экономической эффективности.

Выводы. Применение очно-заочной формы с элементами дистанционного обучения есть не только новым, но и целесообразным и эффективным элементом непрерывного профессионального обучения.

Ключевые слова: дистанционное образование, информационные технологии, очно-заочная форма обучения.

Experience of using intra-extramural training with the elements of distance learning at Public Health Management Department

*Y. V. Voronenko, V. M. Mykhal'chuk, N. G. Hoida,
A. K. Tolstanov, C. P. Koshova*

Shupyk National Medical Academy of Postgraduate Education, Kyiv

Introduction. The organization of the educational process, its basic methods and criteria are highly important for reforming the higher education in Ukraine. The effectively organized training ensures achieving all the necessary tasks and proper distributing time and efforts in the educational activities for teachers and trainees.

The **aim** of our study was to analyze the work at the Department of Public Health Management on the implementation of intra-extramural form of study with the elements of distance learning when conducting pre-certification courses, topical advanced courses.

Results. The Regulations on the use of intra-extramural form of study with the elements of distance learning were approved in NMAPE in 2013. In 2014 the Ministry of Health of Ukraine approved the curriculum and unified syllabus of the “The public health organization and management

(for intra-extramural form of study with the elements of distance learning)” pre-certification course for the heads of enterprises, institutions and health care institutions. During 2014–2016 years there were carried out 13 pre-certification courses and 5 topical advanced courses. The training involved 693 retrainees: 172 persons in 2014, 221 persons in 2015 and 300 persons in 2016. The head physicians (39.6 %) and deputy head physicians (35.7 %) outnumbered other retrainees. The results of the end-of-course anonymous survey showed positive responses regarding the quality of education and its economic efficiency.

Conclusions. The use of intra-extramural form of study integrating the elements of distance learning is not only up-to-date, but also expedient and efficient for continuing professional training.

Key words: distance education, information technologies, intra-extramural form of study.

Відомості про авторів:

Вороненко Юрій Васильович — академік НАМН України, доктор медичних наук, професор, ректор Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика. Адреса: м. Київ, вул. Дорогожицька, 9.

Михальчук Василь Миколайович — доктор медичних наук, доцент, завідувач кафедри управління охороною здоров'я Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика. Адреса: м. Київ, вул. Дорогожицька, 9.

Гойда Ніна Григорівна — доктор медичних наук, професор, професор кафедри управління охороною здоров'я Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика. Адреса: м. Київ, вул. Дорогожицька, 9.

Толстанов Олександр Костянтинівич — доктор медичних наук, професор, проректор Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика. Адреса: м. Київ, вул. Дорогожицька, 9.

Кошова Світлана Петрівна — старший викладач кафедри управління охороною здоров'я Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика. Адреса: м. Київ, вул. Дорогожицька, 9.